

Zgodba o velikanih

Lužiška pravljica

Nekoč je živel lep, toda siromašen pastir. Bil je vedno dobrotelj in veselo je pasel svoje ovce; zvečer se je z njimi vračal domov in vso pot je igral na svoje gosli. Vsak večer je šel mimo okna mlade princeske, ki je bila daleč naokrog znana zaradi svoje lepo-

te. Princezka je rada poslušala igranje pastirja in postal ji je drag, kakor nihče drugi. Nikdo v deželi ni vedel, da se imata ta dva mlada človeka rada.

Počasi je princezka dorasla in oče jo je hotel omožiti z bogatim plemenitašem iz sosednje dežele. Dan za dnevom so prihajali snubci, mladi, stari, bogati, siromašni — a princezka je ostala svojemu pastirčku zvesta in se ni hotela omožiti. Naposled jo je hotel kralj prisiliti. Ko je princezka uvidela, da so vse njene prošnje zaman, je obljubila očetu, da bo poročila tistega, ki bo izpolnil tri težavne stvari. Oče je povabil vse snubce na veliko pojedino. Princezka je bila izborna jahalka; kakor veter je zdrevil njen konjiček in upala je, da je ne bo mogel nihče dohiteti. Privezala si bo okoli vratu svilen

trak in pozvala snubce, naj ji ga kdo izmed njih med jahanjem odveže.

Pastirček je kakor navadno pasel svoje ovce. Ko je izvedel, da se namerava princezka poročiti, se je stemnil njegov obraz in vroče solze so mu tekle po licih. Ko je legel mrak na zemljo, je žalosten vstal in odgnal svojo čredo domov mimo oken princezke. Njegovo petje je utihnilo in gosli je nesel na ramenu. Ni se upal pogledati kvišku k oknom. Princezka pa je stala ob oknu in strmela v svetlikajoče se jezero, kjer so se igrali zadnji žarki solнца. Čakala je, kdaj bo zaslišala pesem veselega pastirčka in kdaj bo začula prve zvoke njegovih gosli. Zalo-

stna je bila videti in globoko je vzdihnila. Ko je zdajci uzrla pastirjev žalostni obraz, je glasno zahtela. Pastirček je hotel še enkrat videti svojo gospodarico in tudi tistega, ki jo je hotel odpeljati na svoj dom. Prosil je slugo, da pazi na ovce in mu je obljubil visoko nagrado, če ga spusti v grad. Nobe-

den od slug ga ni hotel uslišati. Pastirček je sedel pod košato lipo in sanjari. Naposled ga je premagal spanec, zaprl je oči in v sanjah se je razgovarjal s svojo ljubljeno. Medtem so se njegove ovce vedno bolj oddaljile in naposled so zašle na sosednji grič.

Ko se je prebudil in opazil, da so ovce izginile, ga je obšla silna tesnoba. Z dolgimi koraki je odhitel na sosednji grič, kjer je živel divji, hudobni velikan, ki je uničeval vse, karkoli mu je prišlo v roke. Toda pastir se ni hotel brez črede vrniti domov. Pogumno je stopal proti griču. Komaj pa je prišel do polovice poti, je zdajci zagledal pred seboj strašnega velikana, ki je zakričal:

»Kako si se drznil, poslati svoje ovce na moje zemljišče?«

V roki je vihtel velik železen drog in že je zamahnil, da bi ubil pastirja. Ali ta se je spretno umaknil in drog je silovito treščil ob tla. Med tem, ko se je velikan ves začuden sklonil, da bi pobral železni drog, je skočil pastirček k njemu in mu s pipecem prerezal grlo. Velikan se je mrtev zgrudil na tla. Pastirček mu je še preiskal vse žepe in našel je lep srebrn ključek, ki ga je spravil v svoj žep. Mirno je nato nadaljeval svojo pot in klical izgubljene ovce.

Sredi hriba je stalo srebrno poslopje, ki se je vse lesketalo v solncu. Pastirček je stopil k vratom in jih s srebrnim ključkom previdno odprl. Takoj se je prikazal siv pritlikavec in ga vljudno vprašal:

»Česa želiš?«

Pastirček je potožil pritlikavku svoje gorje: »Najprej bi hotel najti svojo čredo in potem nekoga, ki bi pazil na

njo, da bi lahko med tem zasnubil princezko!« Pritlikavec je zažvižgal in glej — še tisti mah so stale ovce okoli pastirja. Potem je pripeljal iskrega vranca, ki je hitro dirjal. Dal je pastirju lepo, srebrno vitežko opremo in mu velel, naj sede na konja in odjaha v grad. Obljubil mu je tudi, da bo pazil na njegove ovce. Lahko si mislite, kako srečen je bil pastirček; čez nekaj trenutkov je že stal pred gradom. Povabljeni snubei so se pravkar pripravljali na dirko. Ko so zagledali pastirja v srebrni vitežki opremi, so vzkliknili: »Počakati moramo še na odličnega viteza, ki prihaja tam na iskrem vranecu!« Ko se je pastirček pridružil ostalim snubcem, je princezka zdirljala na konju. Kmalu je pustila vse snubce za seboj, samo pastirček je ostal tik ob njeni strani, zakaj njegov konj je bil urnejši od njenega. In zdaj je pastirček odvezal princeski svileni trak, potem pa je — ne da bi ga bil kdo spoznal — izginil na sosednji hrib.

Pritlikavku je predal iskrega vranca in srebrno vitežko opremo, se lepo zahvalil prijaznemu možičku in odgnal svojo čredo domov. Na gradu pa so bili vsi žalostni, ker niso vedeli, kdo je bil junaški vitez.

Drugi dan bi morali snubei spet pokazati svojo spretnost. Kdor je hotel dobiti princezko za ženo, bi ji moral med jahanjem sneti zlato ogrlico. Pastirček je moral pasti svoje ovce in nihče mu ni hotel pomagati, zakaj vsi so hoteli videti tekmo. Tako je pastirček spet zaspal pod košato lipo in ovce so se spet zgubile na drugi hrib, kjer je stanoval še večji velikan.

Ko se je pastirček zbudil, se je žalosten odpravil na pot, da poišče svojo čredo. Kmalu pa se je pokazal pred njim velikan, ki je zavpil:

»Ti, hudobec v človeški podobi, si ubil mojega brata?« In zavihtel je železen drog, toda tudi to pot se je pastirček pravočasno umaknil in drog se je zaplčil v zemljo. Pastirček pa je pobral kamen in ga vrgel velikanu z vso močjo v glavo, da je na mestu obležal mrtev. Pastirček mu je preiskal žepe in našel majhen zlat ključek. S tem je oklenil na hribu zlato poslopje. Pokazal se je siv pritlikavec in ga vljudno vprašal: »Česa želiš?«

Pastirček mu je potožil svoje gorje in rekel:

»Tako srečen bi bil, če bi hotel kdo paziti na moje ovce, da bi se lahko pridružil snubcem!«

Sivi možiček mu je takoj prinesel

zlato vitežko opremo in privedel iskrega konja vranca. In spet je odjahal mladi pastirček na kraljevi grad. Toda ma se je začela. Princezka je pustila snubce daleč za seboj, a spet jo je prehitel pastirček, snel ji je zlato ogrlico in spet nepoznan izginil na hrib veličana.

Zadovoljno je zvečer odgnal svojo čredo domov. Drugi dan bi se bila morala vršiti zadnja tekma. Eden izmed snubcev bi moral med jahanjem snei princezki diamantni prstan iz roke.

In tudi drugi dan se je zgodilo, da je pastirček pod lipo zaspal in da so se njegove ovce zgubile na tretjem hribu, kjer je stanoval velikan, oče obeh mrtvih velikanov. Ko se je pastirček zbudil, se je hitro odpravil na pot, da poišče svojo čredo. Kmalu mu je stal nasproti sivolasi velikan, ki je zakričal:

»Ti, lopov, si mi umoril moja dva sinova! Takoj boš prejel svoje plačilo!« In zavihljal je velik železen drog, da bi pobil pastirčka. Toda pastirček se je pravočasno umaknil in drog se je zapil v zemljo. Pastirček pa je potegnil pipec ter prerezal velikanu grlo. V velikanovi obleki je našel diamantni ključek. Z njim je odprl diamantno poslopje, ki je stalo vrhu hriba. Prikazal se je siv možiček in vlijudno ga je vprašal:

»Česa želiš?«

Pastirček je potožil svoje gorje in ga prosil:

»Oh, nekoga potrebujem, ki bi pazil na mojo čredo in bi mi posodil iskrega vranca in lepo vitežko opremo, da bi se lahko pridružil snubcem mlade, zale princezke.

Možiček mu je obljubil, da bo vse storil in pazil na čredo. Oblekel ga je v diamantno opremo in mu pripeljal iskrega vranca.

Spet je bil mladi pastirček kmalu na gradu. Princezka je tudi to pot pustila svoje snubce daleč za seboj, le diamantni vitez jo je prehitel in ji snel prstan z roke.

Potegnil je iz žepa svileni trak, zlato ogrlico in odjahal s princezko, ki ga je bila med tem spoznala, h kralju. Ali si lahko mislite, kako srečna sta bila siromašni pastirček in zala mlada princezka? Zbrani gosti so ju veselo sprejeli in še tisti dan so na gradu praznovali zaroko.

Utva:

Kadar bom jaz velik...

*Mali Jožek — pedenj možek
z mamjo šeta
po širokem drevoredu.
Luže preskakuje, premišljuje
in obeta:*

*«Kadar bom jaz velik, mama,
več galoš ne boš nosila.
Ti boš moja lepa dama,
z mano v avtu se vozila
in jaz bom tvoj šofer.»*

*Nu, da, prej še pojdem za pilota
Veš pilotje preletijo ocean,
imajo široke hlače
in sijajne plače!*

*Kaj pa misliš, mama? Takle avto
stane kaj denarja!
Morda ceele tri kovače!*

Ksenija Prunkova:

Pravljica o luni

Ko je bil nekoč Bog oče dobre volje, je dejal: »Luno bi snel z neba, če bi vedel, da osrečim z njo človeka«.

To so čuli ljudje na zemlji in so zaželeli.

»Če bi mogla sneti prvi krajec z neba, bi si ga pritrčila v lase, kakor sijajen diadem«, je dejala krasotica.

»Če bi bil krajec moj in bi bil velikanski rogljič napolnjen z orehi, medom in rozinami, bi se vsaj enkrat posladkal«, je vzdihnil sladkosnednež.

»Da bi bil najina srebrna gondola, in bi se z njo vozila po Benetkah!« sta zahrepenela zaljubljenca.

»Prvi krajec naj bi bil oster turški meč, da bi z njim zavojeval ves svet!« je želel junak.

»Polna luna naj bi bila hleb kruha, da bi z njim nasitil lačne vsega sveta!« je prosil usmiljeni.

»Naj bi bila rajše srebrn tolar, in moj, samo moj!« je grabil skopuh s suhimi prsti proti nebu.

»Kako bi bilo lepo, če bi bila luna lampijonček v moji izbi, da bi ne bilo treba kupovati svečke z zadnjim soldom in bi lahko študiral pozno v noč. Za sold bi si pa kupil kruha za večerjo,« je sanjaril lačni študent.

»Če bi dobili luno v roke, bi jo lahko natanko preštudirali in premerili s šestilom,« je tuhtal učenjak.

»Mislim, da bila dobra za žogo!« je uganilo dete in si jo je že na vso moč zaželelo.

• • •

Bog oče je vse želje čul in je pre-mišljeval:

»Če dam prvi krajec krasotici za diadem, zasenčil bi njeno lepoto, da je ljudje več ne bi videli. Strmeli bi le v diadem. In to bi bilo zlo.

Če ga dam sladkosnednežu, si pokva-

ri z ogromnim rogljičem želodec, in tudi to je zlo.

Če dam zaljubljenca lunin krajec za gondolo, ne bo več polne lune na nebu. Brez polne lune pa vožnja v gondoli nič ni.

Če dam krajec junaku za meč, bo tekla kri in bo svet trepetal pred novim nasiljem...

Da bi bila polna luna hleb kruha, ne bi nasitil z njo usmiljeni vseh lačnih. Še bi jih ostalo in bi bili nesrečnejši, ko bi gledali, kako se drugi zalagajo s kruhom, njim pa nič ne ostane.

Če bi bila luna ogromen srebrn tolar, bi ga skopuh zakopal v zemljo k svojemu zakladu. Potem bi pa grabil dalje vinar za vinarjem.

Če jo dam študentu za lampijonček, ne bi bil več tako bešen in bi z njim izumrl pravi slovenski študent in marsikateri poet.

Če jo dam učenjaku v roke, da bi jo preštudiral prav od blizu, zmešalo bi se njemu in vsemu človeštvu in to bi bilo tudi zlo.

Najmanj škode bo, če jo dam otroku za igračo.

In je snel luno z neba in jo dal otroku.

Otrok je zavriskal, še zahvalil se ni, in že se je igral z novo srebrno žogo. Trikrat jo je vrgel v zrak, da je poletela do neba. Bog oče sam se je igral z njim in mu jo metal nazaj v naročje. A ko je priletela tretjič na zemljo, je ni bilo več v nebo.

Bog oče je pogledal na zemljico in je videl: nebeška žoga je ležala pozabljena v kotu, dete se ni več zmenilo zanjo. Imelo je novo igračo: tri pisane steklene frnikule in je vriskalo in se z njimi igralo.

Bog oče pa je pobral luno, jo očedil in obesil nazaj na nebo, kjer visi še danes.

Pavel Golia:

Pesem malega kuharčka

*Iz vesele pravljice »Princeska in pastirček«**

Za lepo princezko rad perem in snažim posodo, pribor in vse druge reči, za lepo princezko rad pečem in pražim fazane, purane, kapune, gosi. Pogače, potice in druge slaščice za lepo princezko posebej sladim. In kadar veselo smehlja se ji lice, od vsega srca se še jaz veselim.

Princezka, dušica ti zlata,
princezka, vse te rado ima,
ne, ker si lepa in bogata,
a ker si blagega srca.

Za lepo princezko rad tekam in begam,
jaz lepe princezke sem zvesti čuvar,
za lepo princezko življenje rad tvegam,
a njena je radost najdražji mi dar.
Če lepa princezka ozre se kdaj name,
vesel poskakujem in pojem ves dan.
Ah, lepa princezka! Saj komaj pozna
me!

Le kuharček revček sem zaničevan.

* Ponatis z dovoljenjem Učiteljske tiskarne v Ljubljani, ki bo v kratkem izdala knjigo.

Princezka, dušica ti zlata,
princezka, vse te rado ima,
ne, ker si lepa in bogata,
a ker si blagega srca.

Za god sem princezki to torto zametil
iz smetane, masla, orehov, medu,
zajopmo ji pesem, da grad se bo tresel,
za god in za srečo vsi, kar nas je tu.
Otroci in starši in strici in tete,
sestrice in bratci, vsak glasno zapoj,
da čulo se bo do dežele devete!
Ubrano in družno zdaj vsi za meno!

Princezka, dušica ti zlata,
princezka, vse te rado ima,
ne, ker si lepa in bogata,
a ker si blagega srca.

1go Gruden:

V pomlad

Hčerkica moja, pojdiva v pomlad:
v srcu, ki polno predrobnih je ptičkov,
neslā boš petje v tišine vseh gričkov,
cvetja natresla v širine livad.

Ko boš v poldan razprostrla rōké,
z zlatimi žarki te solnce zaprede,
pisan metuljček na dlan tvojo sede,
veter — kot lan — ti pogladi lasé.

Kdor te bo videl, bo v srcu vesel,
stvarstvo objel bo ob tvojem smehljaju,
šel za teboj bo po polju, po gaju,
kogar bo srečal, ga rad bo imel.

Svet bo potem kakor v pravljici grad:
nima obzidja ne vrat in ne straže,
ptiček ves zlat se na oknu prikaže,
čaka, da solnce gre spat na zapad:

hčerkica moja, hitiva v pomlad...

Prvi prepir na zemlji

Ko je ljubi Bog ustvaril zemljo, je poklical vsa živa bitja k sebi in jim dejal:

»Se nikoli nisem bil nobene zvezde tako lepo opremil kakor vašo zemljo. Zato se zdaj lahko mirno poslovim od vas in se preselim na druge zvezde, ki me bolj nujno potrebujejo kakor pa vi. Toda, kamorkoli tudi pojdem, videl vas bom. Tukaj sem zapisal na papir zakone, ki se jih morate držati, dokler se ne vrnem; k vam. Napisal sem tudi zakaj sem vam prav te zakone določil in zakaj se morate po njih ravnati.«

Bog je položil pergane na zemljo in odhitel na druge zvezde, kjer so ga že željno pričakovali.

Komaj pa je bil Bog izginil, že se je razvil med ljudmi, živalmi in rastlinami hud prepri, češ, kdo je najbolje poklican, da prvi dvigne pergamen in prečita božje besede.

»Me smo najbolj poklicane«, so govorile rastline, »ker smo najlepše in ker Bog ljubi lepoto. Od jutra do večera se leskečejo naši cvetovi v sončni svetlobi, da razveselimo njegove oči in ne samo one, tudi vi, živali in ljudje, se veselite naše lepote. Zato smo me najbolj poklicane, da prve prečitamo njegove zakone!«

»Morda ste res najlepše«, so odgovorile živali. »toda zaradi tega še vedno niste najbolj poklicane. Lepota ni znak dostojanstva. Moč je tista lastnost, ki pokaže, kdo več velja. In me smo močnejše. Vesele smo, kadar vas gledamo, a če bi hoteli, bi vas lahko poteptale v prah in ne bi več ugajale Gospodu. Me pa smo močnejše in zato smo tudi najbolj poklicane, da prve beremo zakone!«

»Lahko ste lepe in močnejše«, so rekli ljudje, »toda ne lepota in moč, ampak

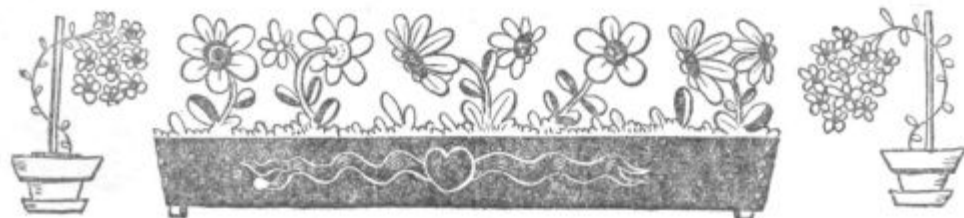
modrost je znak dostojanstva. In mi smo modri. Kaj hočete ve s tem pergamentom, če ne morete razumeti zmisla besed? Zato je edino pravilno, da daste pergamen najprej nam brati, zakaj samo mi bomo lahko pravilno razložili in razumeli božje besede.«

Med tem je ljubi Bog gledal na našo zemljo in ko je videl, da so se živa bitja začela prepirati, se je razjezil. »Niso vredni, da bi razumeli zmisel mojih za-

konov; zato naj ubogajo, ne da bi razumeli zakaj!« je rekel in zapovedal vetru, da je odnesel zakone visoko v zrak.

Od tistih dob morajo vsa živa bitja živeti po božjih zakonih, ne da bi jih razumela. Rastline in živali so se kmalu s tem dejstvom sprijaznile, samo ljudje so ostali nezadovoljni. Še dandanašnji skušajo doznati zmisel zakonov in to iskanje resnice imenujemo znanost.

Mile Klopčič:

Otrok je radoveden

*Mati, kdo po daljnem nebu
vezde vsako noč nasuje?»*

*To kovač natrosi iskre,
ko po nakovalu kuje.*

*»Mati, kdo zaneti zoro,
ki se izza gore dviga?»*

*Dobri starček, ki na naši
ulici luči prižiga.*

*»Kdo pa v solncu je zakuril,
mati, da ves svet ogreva?»*

*To je oče tvoj, moj fantek,
on, rudar, ves svet ogreva.*

Danilo Gorinšek:

Velika noč

*Bo skoro grm zelen, cvetoč,
dviguje veje ko v molitvi,
zamaknjen je, v nebesa zroč.
Velika noč ...*

★

*Pa sonce: Ko da bi vso moč
in ves svoj žar hotelo dati,
da glas bi šel do zadnjč koč
Velika noč ...*

★

*In z juga piš: frfotajoč
za jato jata spet k nam plava,
veselje nam oznanjajoč:
Velika noč ...*

★

*Kdor slep in gluhi bi tavajoč
pritipal k nam se v to krasoto,
občutil v srcu žar bi vroč:
Velika noč ...*

Naš novi natečaj

Razpisujemo nov natečaj. Kako bi tudi moglo biti velikonočno »Mlado Jutro« brez takega razpisa. Sploh vidimo, da naši natečaji mladim ugajajo, ji bistrijo razum ter so tudi zabavni. Pošte prejmemo ob vsakem natečaju toliko, da jo komaj sproti pregledamo. Kolikor le moremo, objavimo teh ljubeznivih pisem.

Gotovo bo tudi naš novi natečaj vzbudil med »Jutrovčki« mnogo zanimanja. O čem nam boste torej tokrat pisali? O ničemer drugem, kakor

o škodljivosti opojnih pijač

Kakor ste še mladi, ste gotovo že stokrat videli pijance na ulicah in cestah, v gostilni ali hramu, morda pa tudi smrčeče v jarku. Prav gotovo se vam je tak pijanec zagnusil. Koliko otrok je že bilo nesrečnih, ker je oče zapil domačijo. Koliko sirovosti in pobojev je že povzročil alkohol!

V šoli vas učijo o strašni škodljivosti opojnih pijač. Tudi v knjigah lahko to berete. Ali treba je, da tudi še sami razmišljate o tem. Zato smo razpisali ta natečaj, da nam boste opisali vse, kar veste o žalostnih posledicah pijančevanja, — vse, kar ste morda že tudi sami videli ali doživeli.

Le pišite nam pridno! Posebno tudi iz vinorodnih krajev. Razume se, da bomo tudi po zaključku tega natečaja nagradili s knjigami par tistih Jutrovčkov, ki bodo poslali najbolj zanimiva pisma.

Lepo vas vse skupaj pozdravlja

»Mlado Jutro«

Izpolnjevalka

1. E A prva žena,
2. M D se nahaja v satovju
3. U J panj
4. V S otok v Jadranu,
5. O O čutilo vida,
6. B N banovinski načelnik,
7. U A reka v Vrbaski banovini
8. B R iglavo drevo,
9. O E član družine.

Če pravilno izpolniš, čitaš v srednj navpični vrsti ime priljubljenih praznikov.

Manica:

Uganke

1. Kakšnega pihra ne moreš streti?
2. katero oko se nikoli ne zapre?
3. Spredaj usta, zadaj usta v sredi pa kamenje hrusta. Kaj je to?

Velikonočna križaljka

Vodoravno: 1. Velika noč (srbohrvatsko), 6. 3. oseba ednine glagola »stati«, 7. utežna mera za dijamante, 8. grad nad reko Oravo pod Tatrami (CSR), 9. gora v Julijskih alpah med Sočo in Režijo.

Navpično: 1. begunec iz turškega ozemlja, 2. nasprotno od »mlada«, 3. muslimansko sveto pismo, 4. pridevnik, ki nam pove barvo (določna oblika, 5. droben (srbohrvatsko).

Rešitev križaljke »Polž«

Vodoravno: 1. prt, 4. omet, 5: plat 6. možnar.

Navpično: 1. polž, 2. rman, 3. teta, 5. po.

Rešitev posetnice

Mornar

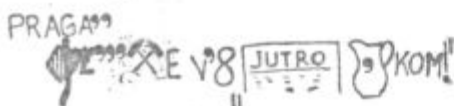
Rešitev ugank

1. Tako je Tonček dokazal, da je polovica od 188 sto.

$$\frac{188}{2} = 94$$

$$2. \frac{4444 - 444}{4} = 1000$$

Rebus

Sole za male

Janezek, ki je že ves teden sanjari o pirhih, je dejal očetu:

»Kaj ne, očka, tistim ljudem, ki živijo ob Rdečem morju pa ni treba barvati jajec za Veliko noč?«

»Zakaj pa ne?« se začudi oče.

»Ker jih lahko kar v morje pomočijo, pa imajo rdeče pirhe!«

*

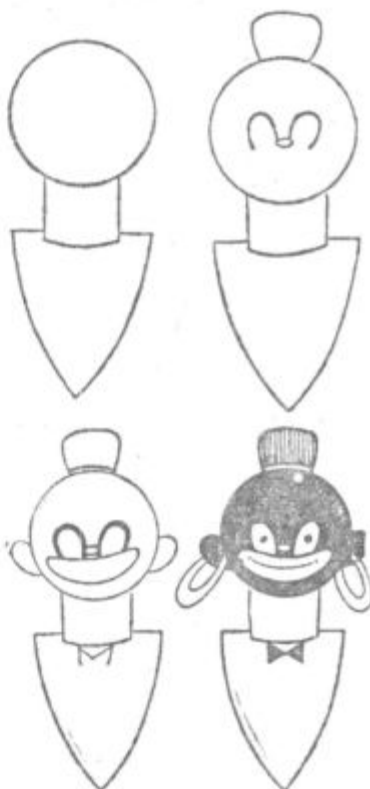
Mamica malega Ivana je gojila samo bele kokoši. Ivanček je vselej pobiral jajca iz gnezd in jih prinašal mami. Zadnje dni pred velikonočnimi prazniki pa je bil žalosten in potožil je mami svoje gorje:

»Mamica ali res ne boš kupila za Velikonoč nekaj rdečih putk?«

»Le kaj ti pride na um! Zakaj pa naj bi jih kupila?«

»Da nam bodo zglele pirhe!«

Kako narišemo veselega zamorčka

Rešitev čarobne zvezde
Barcelona